

★ Actiepunt(en)

Onderdeel van de Chirowerking van de jaren 1940 tot en met 1960. Een actiepunt was een krachtig geformuleerde, katholiek geïnspireerde opdracht die Chiroleden en -leiding moesten uitvoeren. De actiepunten waren de concrete invulling van de maandelijks wachtwoorden. Een actiepunt werd tijdens de openingsformatie door de groepsleid(st)er voorgesteld en toegelicht. Zie ook: [wachtwoord](#)

★ Actieve methode

Oude benaming voor de participatieve methode, één van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar doelen en waarden wil bereiken. Zie ook: [basismethoden](#), [participatieve methode](#)

★ Afdeling(en)

Onderverdeling binnen een lokale Chirogroep. In een Chirogroep worden de leden onderverdeeld in leeftijdsgroepen of afdelingen. De opsplitsing van de afdelingen gebeurt op basis van de psychologische ontwikkeling van kinderen en jongeren. Elke afdeling heeft een eigen naam, kleur, symboliek en afdelingsfiguur. Zie ook: [ribbels](#), [speelclub](#), [rakers](#), [kwiks](#), [toppers](#), [tippers](#), [kerels](#), [tiptiens](#), [aspiranten](#)

★ Afdelingsboekje(s)

Kleine invulboekjes voor Chiroleden, die deel uitmaakten van het Chiroleven in de jaren 1950 en 1960. In de afdelingsboekjes of stamboekjes vonden Chiroleden informatie over hun afdeling, de opdrachten die ze behoorden te vervullen en de kennis waarover ze moesten beschikken. Zie ook: [afdeling](#)

★ Aktieboek

Publicatie voor Chiroleiding uit 1978. In het Aktieboek werden de visie en de standpunten van de Chiro van toen samengevat en ter discussie gesteld. In de jaren 1970 stelde de Chiro zich maatschappijkritisch op en riep ze haar leiding op om actie te ondernemen.

★ Aspiranten – aspi's

Naam van de afdeling voor 16- tot 18-jarigen, zowel bij de Jongens- als de Meisjeschiro. De aspirantenafdeling ontstaat begin de jaren 1950 als deelgroep binnen de kerelsafdeling die zich op het leiderschap voorbereidt. In 1959 worden de

aspiranten een op zichzelf staande Chiroafdeling. Zie ook: [kerels](#)

★ Banier (De)

1. Oude naam voor Chirovlag, ook groepsbanier genoemd.
2. Naam van de verkoopdienst van de Chiro die in 1946 de naam 'De Chirobanier' kreeg. In 1957 kortten ze die naam in en sindsdien spreken we van 'De Banier'. De eerste winkel opende in februari 1946 in Antwerpen. Nadien volgden er nog winkels in Leuven, Roeselare, Gent, Brussel, Hasselt, Mechelen, Turnhout, Brugge, Aalst en Sint-Niklaas.

★ Basismethoden

Essentieel onderdeel van het pedagogische systeem dat in de jaren 1950 onder impuls van nationale Chiroproost A.F. Peeters uitgewerkt wordt. De Chiro heeft drie basismethoden waarmee ze haar visie en de bijbehorende waarden wil realiseren. Tot aan de jaren 1980 waren dat de esthetische, de actieve en de familiale methode. In 1984 werden die methoden herbekeken en herdoopt tot de intuïtieve, de zelfactieve, en de gemeenschapsgerichte methode. Er wordt ook een vierde methode toegevoegd: de ervaringsgerichte. Die laatste wordt sinds de jaren 1990 niet meer als een aparte methode beschouwd. Tegenwoordig werkt de Chiro opnieuw vanuit drie methoden: de intuïtieve, de participatieve en de gemeenschapsgerichte methode. Zie ook: [actieve methode](#), [Chirowaarden](#), [esthetische methode](#), [familiale methode](#), [gemeenschapsgerichte methode](#), [intuïtieve methode](#), [participatieve methode](#)

★ Belijdenis

Poëtische verwoording van het katholiek geïnspireerde ideaal dat de Chiro tot aan de jaren 1970 nastreeft.

★ Belofte

Plechtige verklaring die Chiroleden in de jaren 1950 en 1960 jaarlijks moesten afleggen na enkele Chirozondagen. Hiermee verbond het Chirolid zich ertoe zich volledig toe te leggen op de afdeling waartoe hij of zij behoorde. Na de Belofte kreeg het Chirolid het belofteteken of -schild, dat op het uniform gedragen werd. Zie ook: [Belofteschild](#)

★ **Belofteschild**

Ruitvormig schild met het oude XP-Chiroteken. Zie ook: [Belofte](#)

★ **Bivak**

Naam van het meerdaagse kamp dat Chirogroepen jaarlijks in de zomer organiseren.

★ **BJB**

Afkorting van Boerenjeugdbond. De jeugdbeweging, BJB, ontstond in 1927 vanuit de Boerenbond en onder impuls van de Katholieke Actie. De BJB richtte zich uitsluitend op de boerenjeugd en was dus een standsgebonden jeugdbeweging. Later breidde de BJB zijn doelgroep uit tot alle jeugd op het platteland. Dat leidde in 1965 tot een naamsverandering van BJB naar Katholiek eLandelijke Jeugd, afgekort KLJ. Zie ook: [Katholieke Actie](#), [KLJ](#)

★ **Burchtgravin(ne)**

Naam die de Chiro aan Onze Lieve Vrouw geeft. De Burchtgravin speelt in de jaren 1950 en 1960 een grote rol in het Chiroleven, dat doorweven is met middeleeuwse ridderromantiek. Vanaf 1951 verkoopt De Banier gipsen Burchtgravinbeeldjes. Die worden tijdens vieringen en bedevaarten vereerd en versierd. Vanaf de jaren 1970 daalt de populariteit van de Burchtgravin, al zijn er nog veel groepen die haar lange tijd als afscheidsgeschenk aan oud-leiding geven. In 1996 stopt De Banier de verkoop van het beeld, dat vervangen wordt door de Chirosculptuur. Zie ook: [Banier](#), [Christus Koning](#)

★ **Burchtknappen**

Oude naam van de afdeling voor 9-11-jarigen bij de Jongenschiro. In 1966 wordt de naam 'burchtknappen' vervangen door 'rakkers'. Zie ook: [afdelingen](#), [rakkers](#)

★ **Cardijn, Jozef** (1882-1967)

Stichter, bezieler en lange tijd proost van de jeugdbeweging KAJ. Zie ook: [KAJ](#)

★ **Chiroboek**

Chiropublicatie uit 1995, waarin de Chirowerking, -visie, -waarden en -methoden worden toegelicht en geïllustreerd met voorbeelden van lokale groepen.

★ **Chiromale**

Door de gewesten georganiseerde bedevaart die doorgaans in het najaar plaatsvond en waaraan lokale groepen konden deelnemen.

De eerste Chiromale vond plaats in Antwerpen, op 3 februari 1946. In de jaren 1960 verdwijnt die traditie.

★ **Chirowaarden**

De Chiro heeft drie waarden die de visie en droom van de beweging belichamen. Die waarden zijn: Graag zien, Rechtvaardigheid en Innerlijkheid. Ze worden uitgewerkt in drie Spiegelteksten en de Chiro wil ze realiseren via de drie basismethoden. Zie ook: [Basismethoden](#), [Spiegelteksten](#)

★ **Christus Koning**

1. Titel die aan Jezus wordt gegeven. De term verwijst naar één van zijn drie Messiaanse functies: Koning, Priester en Profeet. De figuur van Christus Koning speelt een belangrijke rol in de Katholieke Actiebeweging die in de jaren 1930 het katholieke verenigingsleven bepaalt. De Katholieke Actie roept leken op om het Christendom te heroveren op de secularisering. Ze wil Christus Koning opnieuw laten heersen over de wereld. De Chiro ontstaat voor een groot deel in de schoot van de Katholieke Actie. Zij neemt als vanzelfsprekend de figuur van Christus Koning over in haar werking. Eind de jaren 1960 maakt de Chiro, onder invloed van het Tweede Vaticaans Concilie, komaf met het militante Christus Koningverhaal en slaat ze een meer breeddenkende, christelijke weg in. Zie ook: [JVKA](#), [Katholieke Actie](#), [Tweede Vaticaans Concilie](#)
2. Het hoogfeest van Christus Koning van het Heelal dat eind november gevierd wordt binnen de rooms-katholieke Kerk, op de 34e en laatste zondag van het liturgisch jaar.
3. Chirofeest dat gevierd wordt op de Kerkelijke dag van Christus Koning. Daarvoor was het een feestdag van de Katholieke Actie. Alle jeugdbewegingen die zich achter de Katholieke Actie schaalden, namen eraan deel door een misviering en eventuele andere activiteiten te organiseren. Vandaag zijn er nog veel Chirogroepen die Christus Koning vieren, meestal met een groepsviering en een gezamenlijk spel. Zie ook: [Katholieke Actie](#)

★ **Cleymans, Jos** (1866-1938)

Bezieler en eerste proost van de Chirobeweging. Als secretaris van het Jeugdverbond voor Katholieke Actie kreeg hij de opdracht om de patronaten nieuw leven in te blazen. Uit die vernieuwingsimpuls zou uiteindelijk de Chiro groeien. Zie ook: [JVKA](#), [patronaten](#)

★ **Eisen(werking)**

Methodiek die de Chiro toepaste in de jaren 1950 en 1960. Om Chiroleden te laten groeien in zelfwerkzaamheid moesten ze bepaalde eisen behalen. De belangrijkste waren de Chiro-eis, de Keure-eis, de speleis en de liedeis. Na het volbrengen van die eisen mochten Chiroleden de Belofte afleggen. Naast de vier belofte-eisen waren er nog een tiental andere, waaronder godsdienstkennis, voordrachtskunst, heimatkunde, enz. De eisenwerking sloot aan bij de actieve methode. De Chiro nam die methodiek over van de Nederlandse jeugdbeweging Jonge Wacht en van het scoutisme. Zie ook: [actieve methode](#), [Belofte](#), [Landsbond](#), [scoutisme](#)

★ **Esthetische methode**

Oude benaming voor de intuïtieve methode, één van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar doelen en waarden wil bereiken. Zie ook: [basismethoden](#), [intuïtieve methode](#)

★ **Familiale methode**

Oude benaming van één van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar doelen en waarden wil bereiken. Vandaag spreekt de Chiro van de gemeenschapsgerichte methode. Toen A.F. Peeters het pedagogische systeem uitwerkte, vond hij het belangrijk dat er binnen de Chirogroep opvoedingsrelaties bestonden. Het Chiroleven moest gezien worden als een essentiële aanvulling op het familieleven. De geest van verbondenheid was vroeger en ook vandaag heel belangrijk voor een Chirogroep.

Zie ook: [basismethoden](#), [gemeenschapsgerichte methode](#), [Peeters](#)

★ **Gemeenschapsgerichte methode**

Eén van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar visie en bijbehorende waarden wil realiseren. Ze werd in 1984 vervangen door de gemeenschapsgerichte methode. De Chiro streeft naar

verbondenheid, niet enkel binnen de eigen groep, maar ook met de buurt, met de wereld, met wat anders is. Zie ook: [familiale methode](#)

★ **Gloed**

Naam van het vroegere tijdschrift voor Chiroleiders, uitgegeven van 1946 tot 1974. In 1975 smolten de Jongens- en Meisjeschiro samen tot één beweging wat zich ook weerspiegelt in het leidingstrijdschrift. Voortaan gaf de Chiro voor leiders en leidsters hetzelfde tijdschrift uit: 'Dubbelpunt'.

★ **Groeimotieven**

Een belangrijk onderdeel van het pedagogische systeem in de jaren 1950 en 1960. De groeimotieven vertalen het katholiek geïnspireerde Chiro-ideaal op maat van kinderen en jongeren. Er zijn drie groeimotieven die – naargelang de leeftijd van de Chiroleden – meer of minder uitgediept worden. Voor de jongens zijn dat blijheid, kranigheid en kameraadschap. Bij de meisjes gaat het over blijheid, kranigheid en zonnige goedheid.

★ **Groepsbanier**

Oude benaming voor de Chirovlag

★ **Grondslagen der Chirowerking**

Chiropublicatie uit 1947, geschreven door nationale proost A.F. Peeters. In dat basiswerk lichtte Peeters de Chirowerking en de pedagogische visie toe. Zie ook: [Peeters, Albert](#)

★ **Guldensporenslag**

Veldslag die op 11 juli 1302 werd uitgevochten nabij Kortrijk. Een leger voetvolk, samengesteld uit ambachtslieden en boeren uit onder andere Brugge, Gent en Ieper, nam het op tegen een Fransgezind ridderleger onder leiding van de Franse koning, Filips de Schone. Het volksleger werd de Liebaards en later Klauwaerts genoemd, de Fransgezinden de Leliaards. De slag werd uitgelokt door de Brugse Metten, een verrassingsaanval van de Bruggelingen op de Fransen. Als straf stuurde koning Filips de Schone een leger naar Vlaanderen dat tijdens de Guldensporenslag door de Klauwaerts verslagen werd. De Guldensporenslag werd later één van de symbolen van de Vlaamse Strijd. Het was lange tijd een populair romantisch thema, ook in de Chiro van de jaren 1950. Zie ook: [Vlaamse Kwestie](#)

★ Heem

Verouderde naam voor lokalen. Letterlijk betekent heem 'thuis', wat past in de familiale sfeer die de Chiro in de jaren 1950 wilde oproepen.

Zie ook: [familiale methode](#)

★ Heibrand

Eén van de vier jeugdverblijfhuizen waarvan de Chiro eigenaar is, gelegen in Westmalle. In 1950 koopt de Landsbond de vervallen villa 'Bois Joli', later Heibrand, om er leidingscursussen te laten plaatsvinden. In 1954 vindt de eerste Heibrandcursus plaats. De andere verblijfscentra zijn Heidepark in Waasmunster (aangekocht in 1974), De Karmel in Brugge (aangekocht in 1988) en De Kalei in Dilsen-Stokkem (aangekocht in 1999). Zie ook: [Landsbond](#)

★ Hulpvendelleidster

Functie binnen de vendelwerking van de meisjes. De hulpvendelleidsters moesten het pennoen dragen. Bij de Jongenschiro was dat de taak van de voorman. Zie ook: [vendel\(werking\)](#)

★ IJzerbedevaart

Jaarlijkse evenement in Diksmuide, ter nagedachtenis van de gesneuvelde Vlaamse soldaten uit de Eerste Wereldoorlog. De IJzerbedevaart is een belangrijk symbool van de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. Zie ook: [Vlaamse Kwestie](#)

★ IK (Inleidingscursus)

Tweedaagse cursus voor Chiroleiding, georganiseerd door de gewesten. De IK is het eerste deel van de driedelige animatorcursus die de Chiro organiseert en is bedoeld voor jongeren die pas in de leiding staan. Er wordt vooral rond spel en begeleiding gewerkt. Zie ook: [SB](#)

★ Impulsmanifest

Publicatie die op de Impulsdag van 1970 werd voorgesteld. In dat manifest vertaalde de Chiro heersende maatschappijtendenzen zoals democratisering en co-educatie naar Chirodoelstellingen en -werkwijzen.

★ Inlijving

Rituele opname van Chiroleden in een nieuwe afdeling. De inlijving maakte deel uit van het Chiroleven van de jaren 1950 tot en met 1960.

Om ingelijfd te worden, moest het Chirolid aan bepaalde voorwaarden voldoen die voor iedere afdeling werden vastgelegd in de afdelingsboekjes. Tijdens de openingsformatie werden de ingelijfde Chiroleden afgeroepen, waarop ze het afdelingskenteken kregen dat op de linker uniformmouw werd bevestigd. Zie ook: [afdeling](#), [afdelingsboekje](#)

★ Intuïtieve methode

Eén van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar visie en bijbehorende waarden wil realiseren. Voor de aanpassing van de basismethoden in 1984 werd die methode ook de esthetische genoemd. De Chiro heeft een eigen, herkenbare stijl (formaties, rituelen, symbolen, Chirokieren, liederen) waaraan de buitenwereld haar herkent. Bij Chiroleden versterkt de stijl de beleving van het Chirogevoel. De intuïtieve methode slaat op het gevoelsmatig beleven van een boodschap. Zie ook: [basismethoden](#)

★ Jaarthema

Overkoepelend thema waarbinnen de Chiro een jaar lang haar werking inkleurt. Al in 1936 werkte de Chirojeugd met een jaarthema. In de beginjaren hadden die een duidelijk katholieke inkleuring. Sinds de jaren 1970 zijn het meer maatschappelijk geëngageerde thema's of thema's die een bepaald aspect van de Chirobeweging belichten, bijvoorbeeld spel.

★ Jeugdcommuniebonden

Organisaties die instaan voor de catechesevorming van de parochiale jeugd. Vanaf 1954 steunde de Chiro die bonden in het kader van de verbrede werking. In 1957 werd de samenwerking stopgezet, maar catechese bleef een belangrijk Chirothema in de PAJEZO-commissie (Parochiale Jeugdzorg). Daaruit groeide de dienst PJZ, die bezinningsmateriaal uitwerkt voor de periode van de advent, de vasten en de zomervakantie. In 2002 veranderde PJZ van naam, sindsdien heet de dienst Spoor ZeS, met een klemtoon op de 'Z' van Zingeving en de 'S' van Solidariteit. Binnen PJZ ontstond in 1998 de dienst bezinningen. Die organiseert begeleide bezinningsdagen voor scholen. In 2001 kreeg die dienst de naam Zin-d'erin(g). Zie ook: [verbrede werking](#)

★ **Jeugdstorm**

Langspeelfilm van de Chiro uit 1947. De film werd geregisseerd door Guust Geens, die zich voor het verhaal baseerde op de jeugdroman 'Het lied van de Donau' van de Oostenrijkse pater Franz Weiser.

★ **Jim**

Naam van de nationale actiedag die de Chiro op 2 mei 1971 organiseerde, geïnspireerd door het Impulsmanifest. Tijdens de Jimpdag organiseerden Chirogroepen over heel Vlaanderen acties om maatschappelijke wantoestanden aan te klagen.

★ **Jimping**

Naam van de nationale speldag die de Chiro op 5 mei 1974 organiseerde. Met Jimping maakte de Chiro duidelijk dat ze spelenderwijs aan een betere wereld wil bouwen.

★ **Jongerengemeenschap**

Voorloper van de jeugdhuizen. In het kader van de verbrede werking ging de Chiro in de jaren 1950 van start met jeugdclubs voor +14-jarigen. Hiermee legde ze de basis voor de jongerengemeenschappen die vanaf de jaren 1960 mee vorm gaven aan de jeugdhuizen. In 1969 erkende de overheid de jeugdclubs als zelfstandige jongerenbeweging. Zo ontstond los van de Chiro de vzw Jongerengemeenschappen (JGM). Eind 2004 fuseerde JGM met de Vlaamse Federatie van Jeugdhuizen en Jongerencentra (VFJ). Sinds 2007 gaat die gezamenlijke werking door het leven als de federatie Formaat, jeugdhuiswerk Vlaanderen. Zie ook: [verbrede werking](#)

★ **Jongknappen**

Oude naam van de afdeling voor 6-8-jarigen bij de Jongenschiro. De afdeling jongknappen ontstond in 1955. De naam werd in 1966 vervangen door 'speelclub'. Zie ook: [afdelingen](#), [speelclub](#)

★ **JVKA**

Afkorting voor het Jeugdverbond voor Katholieke Actie. Het JVKA was de overkoepelende beweging van de jeugdbewegingen die onder impuls van de Katholieke Actie ontstonden. Zie ook: [BJB](#), [KLJ](#), [KAJ](#), [KSA](#)

★ **Kaderbivak**

Meerdaagse vormingscursus voor gewestleiding,

verbondsleiding en/of nationale medewerk(st)ers. Het eerste kaderbivak werd in 1947 georganiseerd door de Landsbond. Deelnemers moesten minstens 21 jaar zijn en minstens 2 jaar in de leidingploeg meedraaien. Sinds de jaren 1990 wordt het kaderbivak 'KIC' genoemd, de afkorting van Kaderinleidingscursus. Er bestaan drie KIC's (KIC1, KIC2 en KIC3) die op elkaar voortbouwen. Zie ook: [Landsbond](#)

★ **KAJ-VKAJ**

Afkorting van de Vlaamse jeugdbeweging (Vrouwelijke) Katholieke Arbeidersjeugd, ook wel Kajot(s)ters genoemd. De KAJ ontstond in 1924 als emancipatiebeweging voor jonge arbeiders, onder impuls van de Katholieke Actie. Drijvende kracht achter de beweging is de priester Jozef Cardijn. In 1926 werd de Vrouwelijke Katholieke Arbeidersjeugd (VKAJ) gesticht. De KAJ-VKAJ is oorspronkelijk een standenspecifieke jeugdbeweging die zich uitsluitend richt op arbeidersjeugd. Vandaag staat de beweging open voor alle jongeren. Zie ook: [Cardijn](#), [Katholieke Actie](#)

★ **Katholieke Actie**

Massabeweging die door paus Pius XI werd gestart om de secularisering van de samenleving tegen te gaan. Het vernieuwende element van de Katholieke Actie was dat de Kerk de gelovige leek opriep om priesters bij te staan in hun strijd tegen het geloofsverval. In de praktijk uitte zich dat in de uitbreiding en centralisering van het katholieke verenigingsleven. In Vlaanderen richtte de Katholieke Actie zich voornamelijk op jeugdverenigingen die per stand opgericht werden. Zie ook: [BJB](#), [JVKA](#), [KAJ](#), [KSJ](#), [KLJ](#)

★ **Katholiek Patronaat (Het)**

Leiderstijdschrift van de Vlaamse patronaten dat van 1914 tot 1934 sporadisch verscheen en van 1934 tot 1940 maandelijks. In oktober 1934 verscheen het invloedrijke artikel 'Nieuw Leven', waarin Jos Cleymans een eerste aanzet gaf voor de Chirobeweging. In 1941 werd de naam van het tijdschrift veranderd in Mededeelingen van Chirojeugd. Zie ook: [Cleymans, Jos](#), [patronaat](#)

★ **Kerels**

Afdelingsnaam voor 14-16-jarigen bij de Jongenschiro.

★ **Keti's**

Naam van de afdeling voor 14-16-jarigen bij een gemengde Chirogroep. Keti is een samentrekking van kerel en tiptien. Zie ook: [afdelingen](#), [kerels](#), [tiptiens](#)

★ **Keure (De)**

Chiropublicatie die voor het eerst verscheen in 1947 en waarin uitvoerig de Chirostijl beschreven wordt. Eind de jaren 1960 wordt de Keure voor de laatste keer gedrukt en raakt de oude, strenge Chirostijl in onbruik.

★ **KLJ**

Afkorting van de Vlaamse jeugdbeweging Katholiek Landelijke Jeugd, die groeide uit de BJB. Zie ook: [BJB](#)

★ **Knapen**

Oude afdelingsnaam van de 11-14-jarigen bij de Jongenschiro. De naam knapen wordt in 1966 vervangen door 'toppers'. Zie ook: [toppers](#)

★ **Krinkel**

Groot, gezamenlijk bivak voor Chiroleiding dat om de 4 of 5 jaar plaatsvindt. De eerste Krinkel vond in 1982 plaats op de Hoge Rielen. Nadien volgde er nog een editie in 1990, 1995, 2000, 2004 en 2009. De naam verwijst naar de uitdijende kringen die ontstaan op een wateroppervlak wanneer er een steen in wordt geworpen. Zie ook: [bivak](#)

★ **Kristi-**

Oude aanduiding voor christen of christelijk

★ **Kristi-jeugd**

Niet meer bestaande jeugdbeweging uit Tienen. De Kristi-jeugd ontstond in 1933 toen priester Anton Aarts (1902-1978) de jongenspatronaten vernieuwde door er scoutingmethoden te introduceren. Al snel kwam hij in aanvaring met de KAJ, die de geestelijke overheid overtuigde om de Kristi-jeugd te verbieden. Jos Cleymans liet zich bij het uitwerken van de Chirojeugd door de Kristi-jeugd inspireren

★ **Kristimeisjes**

Oude afdelingsnaam van de 13,5-16-jarige leden in de Meisjeschiro. In 1968 werd die naam vervangen door 'tiptiens'.

★ **Kroonmeisjes**

Oude afdelingsnaam van de 11-13,5-jarige leden in de Meisjeschiro, van 1954 tot 1966. Nadien heette de afdeling even zonnemeisjes. In 1969 veranderde de Chiro die naam in 'tippers'. Zie ook: [zonnemeisjes](#), [tippers](#)

★ **Kroonwacht**

Niet meer bestaande West-Vlaamse jeugdbeweging voor meisjes. Na de Tweede Wereldoorlog riep de Landsbond de verbonden van de patronaten op om zich aan te sluiten bij de Chirojeugd. Bijna alle verbonden volgden die oproep, met uitzondering van het West-Vlaamse verbond: dat verkoos om onafhankelijk te werken. Zo kregen de West-Vlaamse meisjes een eigen jeugdbeweging. Op 18 januari 1965 sloot de Kroonwacht zich bij de Meisjeschiro aan. Die werd op slag de grootste meisjesbeweging van het land.

★ **KSA-VKSA**

Afkorting van de Vlaamse jeugdbeweging Katholieke Studenten Actie. De KSA ontstond in 1927 in het scholierenmilieu, onder impuls van de Katholieke Actie. Iets later werd voor de meisjes de VKSA opgericht. De KSA-VKSA is oorspronkelijk een standenspecifieke jeugdbeweging die zich uitsluitend richt op arbeidersjeugd. Vandaag staat de beweging open voor alle jongeren. Zie ook: [Katholieke Actie](#)

★ **Kwik**

Naam van de afdeling voor 9-11-jarigen bij een Meisjeschirogroep. Zie ook: [afdelingen](#), [Zonnekinderen](#)

★ **Landdag**

Jaarlijkse studiebijeenkomst van Chiroleiders of -leidsters in de jaren 1940 tot en met de jaren 1970. Tijdens de landdagen lanceerde de Chiro nieuwe initiatieven, ideeën en aandachtspunten. Tussen 1946 en 1954 vond er jaarlijks één plaats. Nadien gebeurde dat nog maar sporadisch, om na 1978 volledig te verdwijnen. Vandaag ontmoeten leiders en leidsters elkaar op de Startdagen.

★ **Landsbond**

Oude naam voor het nationale bestuursorgaan van de Chiro. In de jaren 1940 bundelden enkele Antwerpse patronaatsheren en priesters hun krachten

in een studiekering. Ze zorgden voor de inhoudelijke invulling van de Chirobeweging, maar ze werkten ook de nationale structuur uit. Die Antwerpse studiekering riep zich na de Tweede Wereldoorlog uit tot Landsbond der Chirojeugd. De Landsbond bestond uit de Landsbondraad en de Landsbondleiding. Sinds de jaren 1970 spreekt de Chiro van de Nationale Leiding en de Nationale Raad.

★ **Lente**

Naam van het tijdschrift voor Chiromeisjes dat van 1944 tot 1970 verscheen.

In de jaren 1970 kreeg elke afdeling een apart tijdschrift, aangepast aan de leeftijd.

★ **Licht**

Naam van het tijdschrift voor Chiroleidsters, uitgegeven van 1942 tot 1974. In 1975 smolten de Jongens- en Meisjeschiro samen tot één beweging, wat zich ook weerspiegelde in het leidingstijdschrift. Voortaan gaf de Chiro voor leiders en leidsters hetzelfde tijdschrift uit: Dubbelpunt.

★ **Licht der Bergen**

Langspeelfilm van de Chiro uit 1955. De film werd geregisseerd door Guust Geens en Hugo Van den Hoegaerde, die zich voor het verhaal baseerden op de gelijknamige jeugdroman van de Oostenrijkse pater Franz Weiser.

★ **Mededeelingen van Chirojeugd**

Leiderstijdschrift van de Chirojeugd, uitgegeven van 1941 tot 1946. Mededeelingen van Chirojeugd werd in 1946 opgevolgd door het tijdschrift Gloed.

★ **Muziekkapel**

Een aan een lokale Chirogroep verbonden muziekgroep. De samenstelling van de muziekkapel of het muziekkorps werd uitvoerig beschreven in de Keure. De belangrijkste instrumenten zijn trompetten, marstrommels en landsknechttrommels. Muziekkapellen werden ingezet bij gezamenlijke activiteiten, zoals de mars en Landdagen. Vroeger hadden veel Chirogroepen een muziekkapel. Tegenwoordig zijn ze eerder een uitzondering.

★ **Neudeutschland**

Een niet meer bestaande Duitse katholieke scholierenbeweging die na de Eerste Wereldoorlog ontstond. Neudeutschland was één van de bui-

tenlandse jeugdbewegingen bij wie Jos Cleymans de mosterd ging halen. Vooral de religieuze sfeer, het gemeenschapsleven en de terugkeer naar de natuur spraken hem aan.

★ **Nieuw Links**

Verzamelnaam voor de maatschappijkritische bewegingen die vanaf het einde van de jaren 1960 opmars maken. De nieuw-linkse bewegingen zetten zich af tegen de rechtse bewegingen, maar evenzeer tegen traditionele linkse stromingen zoals het socialisme en het communisme.

★ **Participatieve methode**

Eén van de drie basismethoden waarmee de Chiro haar visie en bijbehorende waarden wil realiseren. Via die methode wil de Chiro kinderen en jongeren stimuleren om deel te nemen aan het Chiroleven en bij uitbreiding aan de samenleving. In de loop van de Chirogeschiedenis kreeg die methode twee keer een andere naam. Tot 1984 sprak de Chiro van de actieve methode, nadien van de zelfactieve, en sinds 1990 van de participatieve methode. Zie ook: [actieve methode](#), [basismethoden](#)

★ **Patclubs – Patwerking**

Verzamelnaam voor allerhande open hobbyclubs die in de jaren 1950 in het kader van de verbrede werking vanuit de Chiro ontstonden. De Patclubs konden veel vormen aannemen: ruilclubs, speelclubs, filmclubs, leesclubs, enz. Anders dan de jeugdbeweging werkten die clubs niet met een lidmaatschap. De Patwerking werd vanaf 1957 stilaan afgebouwd. Zie ook: [verbrede werking](#)

★ **Patronaten**

Oudste vorm van parochiale jeugdzorg, ingericht op initiatief van priesters en vrome leken. In de negentiende eeuw werden er in Vlaanderen her en der patronaten gesticht naar Frans voorbeeld. De voornaamste bekommernis van de patronaatsbestuurders was de godsdienstige en intellectuele opvoeding van de arbeiderskinderen. Na de Tweede Wereldoorlog gingen veel patronaten experimenteren met uit het buitenland overgewaaide jeugdbewegingsmethoden. Uit die vernieuwingsimpuls groeide uiteindelijk de Chirobeweging.

★ **Peeters, Albert** (1915-...)

Nationale proost van de Meisjes- en Jongenschiro

van 1942 tot 1969, lid van de Antwerpse studiering die zich na de Tweede Wereldoorlog uitriep tot Landsbond van de Chirojeugd. Als proost werkte Peeters de pedagogische visie van de Chiro uit en schreef hij mee aan verschillende Chiropublicaties. Zie ook: [Landsbond](#)

★ Pennoen

Driehoekige wimpel met drie lussen om aan een stok te bevestigen. De pennoenen zijn één van de vaste attributen van de vendels, die in de jaren 1950 en 1960 mee vorm gaven aan het Chiroleven. Elk vendel bezat een eigen pennoen, dat met het nodige respect behandeld moest worden. Zie ook: [vendel\(werking\)](#)

★ PJZ

Afkorting van Parochiale Jeugdzorg. Zie: [jeugd-kommuniebonden](#)

★ Proost

Geestelijke begeleider van een vereniging. In de begindagen van de Chiro werd een groep geleid door een volwassen priester-bestuurder. Hij had het laatste woord. Eind de jaren 1960 ging de Chiro onder invloed van de democratisering een minder autoritaire stijl promoten. De priester-bestuurder werd vervangen door de proost, een geestelijke die vooral een begeleidende functie heeft. Toen het aantal priesterwijdingen begon te dalen en veel groepen geen proost meer vonden, introduceerde de Chiro de VB of Volwassen Begeleider. Zie ook: [VB](#)

★ Quickborn

Duitse, katholieke jeugdbeweging die net voor de Eerste Wereldoorlog ontstond. Quickborn was één van de buitenlandse jeugdbewegingen bij wie Jos Cleymans de mosterd ging halen. Vooral het streven naar een hechte jeugdgemeenschap, de eenvoud, de aandacht voor lichaamsbeweging en bezinningsmomenten spraken Cleymans erg aan. Zie ook: [Cleymans Jos](#), [Neudeutschland](#)

★ Rakkers

Naam van de afdeling voor 10-12-jarigen bij een Jongenschirogroep. Zie ook [afdelingen](#), [burcht-knepen](#)

★ Rakwi's

Naam van de afdeling voor 10-12-jarigen bij een gemengde Chirogroep. Rakwi is een samentrekking van rakker en kwik. Zie ook: [afdelingen](#), [rakkers](#), [kwiks](#)

★ Rupsje Ribbel

Afdelingsfiguurtje van de speelclub, ontstaan in 1986. Zie ook: [speelclub](#)

★ SB (Scholingsbivak)

Vijfdaagse cursus voor Chiroleiding, jaarlijks georganiseerd door de verbonden. Het SB is het tweede deel van de driedelige animatorcursus die de Chiro organiseert. De cursus is bedoeld voor alle Chiroleiding en is het vervolg op de IK. Deelnemende leiding krijgt informatie over de leefwereld van jongeren, de Chirovisie, de werking van lokale leidingsploegen en van de grote Chiro. Zie ook: [IK](#)

★ Scoutisme – scouting – scouts

Internationale jeugdorganisatie, begin van de twintigste eeuw opgericht door de Britse militair Baden-Powell. De methodiek van het scoutisme werd net voor de Eerste Wereldoorlog in België geïntroduceerd, onder andere in de patronaten. Al gauw ontstonden binnen de Belgische scouting twee strekkingen: een pluralistische en een katholieke. Tegenwoordig zijn er in België vijf erkende scoutsbewegingen: Scouts en Gidsen Vlaanderen, FOS Open Scouting, les Scouts, Les Guides Catholiques de Belgique en Les Scouts et Guides Pluralistes. Zie ook: [patronaten](#)

★ Speelclub

Naam van de afdeling voor 7-9-jarigen, zowel bij meisjes-, jongens- als gemengde Chirogroepen. Zie ook: [afdelingen](#)

★ Spiegelteksten

Poëtische omschrijving van de drie Chirowaarden. De Spiegelteksten werden in 1989 geschreven en zijn een creatie van de toenmalige nationale proost Carlos Desoete. Zie ook: [Chirowaarden](#)

★ Sterrekes - Sterretjes

Afdelingsnaam van de 7-9-jarige leden in de Meisjeschiro. Die afdeling ontstond vanuit de basis en werd in 1953 door de Landsbond erkend. Eind de jaren 1960 verandert de naam in 'speelclub'.

★ **Streeflijn**

Poëtische verwoording van de mens-, geloofs-, en maatschappijvisie van de Chiro die eind jaren 1970, na meer dan dertig jaar, wordt geherformuleerd. De Streeflijn is de opvolger van de Belijdenis. Zie ook: [Belijdenis](#)

★ **Taptoe**

Bijeenkomst van meerdere muziekkapellen die samen optreden. Zie ook: [muziekkapel](#)

★ **Theebuiltje**

Beeld dat voormalig nationale Chiroproost A.F. Peeters gebruikte in een toespraak op de Landdag van 1961 om de verbrede werking uit te leggen. Hiermee maakte hij duidelijk dat de Chiro geen eiland is maar een theebuiltje dat heel de omgeving doordringt. Zie ook: [verbrede werking](#)

★ **Tippers**

Naam van de afdeling voor 12-14-jarigen bij een Meisjeschirogroep. Zie ook: [afdelingen](#), [kroonmeisjes](#), [tito's](#)

★ **Tiptiens**

Naam van de afdeling voor 14-16-jarigen bij een Meisjeschirogroep. Zie ook: [afdelingen](#), [kristimeisjes](#), [keti's](#)

★ **Tito**

Naam van de afdeling voor 12-14-jarigen bij een gemengde Chirogroep. Tito is een samentrekking van tipper en topper. Zie ook: [afdelingen](#), [kroonmeisjes](#), [tippers](#), [toppers](#)

★ **Toppers**

Naam van de afdeling voor 12-14-jarigen bij een Jongenschirogroep. Zie ook: [afdelingen](#), [knappen](#), [tito's](#)

★ **Top 64**

Grote Chirobijeenkomst die plaatsvond op 24 mei 1964 en waaraan zo'n 60 000 Chiroleden en -leid(st)ers deelnamen. De Top eindigde met een slotmanifestatie in het Antwerpse Bosuilstadion. Dat was een belangrijk keerpunt in de Chirogeschiedenis. Na de Top werd de katholieke Christus Koningthematiek en de soldateske jeugdbewegingsstijl stilaan afgebouwd. De Chiro moderniseerde haar werking.

★ **Trouw**

Naam van het vroegere tijdschrift voor Chirojongens, dat van 1944 tot 1970 verscheen. In de jaren 1970 kreeg elke afdeling een apart tijdschrift, aangepast aan de leeftijd.

★ **Tweede Vaticaans Concilie**

Een concilie is een vergadering van bisschoppen onder leiding van de paus. Er worden belangrijke besluiten genomen over het geloof en de katholieke Kerk. Het Tweede Vaticaans Concilie vond plaats van 1962 tot 1965. De Kerk besloot er zich te vernieuwen en zich onder andere opener op te stellen naar andersdenkenden toe.

★ **Vaandel**

Vlag die aan een stok wordt gedragen en het embleem of symbool van een vereniging draagt

★ **VB**

Afkorting voor volwassen begeleid(st)er. Dat is een volwassene die zich engageert in een lokale Chirogroep en de leiding met raad en daad bijstaat. De functie van VB wordt eind de jaren 1970 in het leven geroepen omdat het aantal proosten in de Chiro snel daalt. Aanvankelijk was het de bedoeling dat VB's het pastoraal werk van de proost op zich namen. In de praktijk vullen VB's meestal zelf in wat hun taak is.

★ **Van Hoebroeck, Leo (1903-1942)**

Nationale proost van de Meisjes- en Jongenschiro van 1937 tot 1942, oprichter van de Antwerpse studiekring die zich na de Tweede Wereldoorlog zou uitroepen tot de Landsbond van Chirojeugd.

★ **Vendels – vendelwerking**

Tot in de jaren 1960 werd een Chiroafdeling verder onderverdeeld in kleine groepjes of vendels. Aan het hoofd van een vendel stond de vendelleid(st)er, die een voorman (bij de jongens) of hulpvendelleidster (bij de meisjes) kiest. Samen waren zij de kernleden die tijdens een wekelijkse vergadering of vendelronde door de leiding en proost gevormd werden. Wat ze daar leerden, gaven ze door aan hun vendel.

De vendelwerking bepaalde ook het spelverloop. Tijdens bepaalde spelen namen de vendels het tegen elkaar op voor punten. Ook in het Chiroheem waren de vendels zichtbaar aanwezig. Elk vendel

had een eigen hoekje, dat ze zelf inrichtten. Zie ook: [hulpvendelleidster](#), [vendeleid\(st\)er](#)

★ **Vendelleid(st)er**

Functie binnen de vendelwerking. De vendelleid(st)er staat aan het hoofd van een vendel. Zie ook: [vendel\(werking\)](#)

★ **Verbrede werking**

Verzamelnaam voor verschillende initiatieven waarmee de Chiro ook de jeugd probeert te bereiken die niet bij een jeugdbeweging aangesloten is. In de jaren 1950 begon de Chiro te experimenteren met verschillende vormen van open jeugdwerk, bijvoorbeeld jeugdcommuniebonden, Patwerking en jongerengemeenschappen. Ook nu nog houdt de Chiro zich met verbrede werking bezig, bijvoorbeeld via Z'in-d'erin(g). Zie ook: [jeugdcommuniebonden](#), [jongerengemeenschappen](#), [Patwerking](#), [PJZ](#)

★ **Vlaamse Kwestie – Vlaamse Beweging**

Beweging die op gang kwam na de oprichting van België in 1830. Het toenmalig bestuur in Brussel koos het Frans als officiële taal van België. De Vlaamse Beweging reageerde tegen die achterstelling van de Vlaamse cultuur. Aanvankelijk hield de Vlaamse Beweging zich voornamelijk bezig met de emancipatie van de Nederlandse taal. Later groeide ze uit tot een socio-economische beweging die strijdt voor de erkenning van de Vlaamse identiteit en politieke zelfstandigheid.

★ **Vlaams Nationaal Zangfeest**

Groot zangfeest dat jaarlijks plaatsvindt om het Nederlandstalige lied en het Vlaamse muziekpatrionium in ere te houden. Daarnaast streven de organisatoren ook naar zelfbestuur voor Vlaanderen. Het Vlaams Nationaal Zangfeest is één van de symbolen van de Vlaamse strijd. Zie ook: [Vlaamse Kwestie](#)

★ **Wachtwoord – wachtwoordwerking**

Onderdeel van de Chirowerking van de jaren 1940 tot en met 1960. Een wachtwoord was een aspect van de Belijdenis dat extra belicht wordt. Elke maand stond er een ander wachtwoord centraal. De wachtwoorden moesten leden en leiding aanzetten tot nadenken en een diepere beleving van het geloof. Zie ook: [actiepunt\(en\)](#)

★ **Zin-d'erin(g)**

Dienst van de Chiro die klasbezoeken en leerkrachtvorming organiseert, in 1998 opgericht, onder andere om ook tijdens de week overnachtingen te realiseren in de Chirojeugdverblijven. Via die werking wil de Chiro ook jongeren en hun begeleiding bereiken die geen lid zijn. De begeleiding gebruikt de Chiromethoden om ook bij die jongeren de Chirowaarden aan te kaarten. Zie ook: [basismethoden](#), [chirowaarden](#), [verbrede werking](#)

★ **Zonnekinderen**

Oude afdelingsnaam van de 9-11-jarige leden in de Meisjeschiro. In 1953 werd die afdeling opgesplitst in de Sterrekes (8-10-jarigen) en de Zonnekinderen (10-12-jarigen). In 1966 veranderde de naam Zonnekinderen in Zonnemeisjes en in 1969 in kwiks. Zie ook: [kwiks](#), [sterrekes](#)

★ **Zonnemeisjes**

Oude afdelingsnaam van de 11-13-jarige leden in de Meisjeschiro vanaf 1966. In 1969 verving de Chiro die naam door 'tippers'. Zie ook: [tippers](#)